

**Ankara
Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Adalet MYO**

Adalet Programı

**Yargı Örgütü
Dersleri**

ÜNİTE IV

*TÜRK YARGI TEŞKİLATININ GENEL GÖRÜNÜMÜ
VE BUNU OLUŞTURAN ÇEŞİTLİ YARGI KOLLARI*

***TÜRK YARGI TEŞKİLATININ
GENEL GÖRÜNÜMÜ
VE
BUNU OLUŞTURAN
ÇEŞİTLİ YARGI KOLLARI***

DİĞER YARGI KOLLARI

Diğer Yargı Kolları

- Ülkemizdeki diğer yargı kolları aŗađıdaki gibidir:

1. Uyuŗmazlık Yargısı

2. Seçim Yargısı

3. Hesap Yargısı-Mali Yargı/SAYIŗTAY

HESAP YARGISI

Hesap Yargısı

- Bütçe kanunları, gelir ve gider kanunları, personel ve kadro kanunları, teşkilat kanunları ve mali usul kanunlarında (*kısaca mali kanunlar!*) düzenlenen hususlarla ilgili olup, diğer yargı yerlerinin yetki alanına girmeyen konularda yapılan yargılama faaliyetleri bütünü mali yargı adını alır. Mali yargının gelir tarafında vergi yargısı (idari yargı); gider tarafında ise hesap yargısı (Sayıştay) bulunur.
- Mali yargının bir alt dalı olarak hesap yargısı, özellikle kamu giderleri ile ilgili olarak sorumluların hesap ve işlemlerini yargılamak ve kesin hükme bağlamak yetkisine sahip Sayıştay tarafından yerine getirilen bir yargısal faaliyet ve görevdir.

Sayıştay-AY

- Sayıştay, Anayasanın 160. maddesinde dñzenlenmiřtir.
- Sayıştay, merkezî yñnetim bñtçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal gñvenlik kurumlarının bñtñn gelir ve giderleri ile mallarını Tñrkiye Bñyñk Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hñkme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hñkme bağlama işlerini yapmakla gñrevli bir yargı merciidir.
- Sayıştayın kesin hñkñmleri hakkında ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren onbeş gñn içinde bir kereye mahsus olmak ùzere karar dñzeltilmesi isteminde bulunabilirler. Bu kararlar dolayısıyla idari yargı yoluna başvurulamaz.
- Vergi, benzeri mali yñkñmlñlñkler ve òdevler hakkında Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyuşmazlıklarda Danıştay kararları esas alınır.
- Mahallî idarelerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hñkme bağlanması Sayıştay tarafından yapılır.
- Sayıştayın kuruluşu, işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları, òdev ve yetkileri, hakları ve yñkñmlñlñkleri ve diğer òzlñk işleri, Başkan ve ùyelerinin teminatı kanunla (6085 sayılı Sayıştay Kanunu) dñzenlenir.

Sayıştay-Bir Yargı Mercii Olma

- Sayıştay her ne kadar Anayasada yüksek mahkemeler başlığı altında düzenlenmemiş olsa da sayıştayı düzenleyen hüküm Anayasanın «cumhuriyetin temel organları» başlıklı üçüncü kısmında «yargı» başlıklı üçüncü bölümde düzenlenmiş olduğundan bir yargı mercii konumundadır. Ayrıca 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 23. maddesinde **“Sayıştay Daireleri”** nin birer **“hesap mahkemesi”** olduğu belirtilmiştir. Yine Anayasa Mahkemesi kararlarında Sayıştay dairelerinin mahkeme niteliğinde olduğunu karara bağlanmıştır. AYM'nin 28.02.2013 tarih ve E.2011/21, K.2013/36 sayılı kararında da, Sayıştay'ın, **“sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlama yönünden yargısal bir faaliyet gerçekleştirdiği, bu çerçevede verdiği kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil eden yargı kararları niteliğinde olduğu, bu kararlara karşı yargı organları dahil hiçbir makam ve merciiye başvurma olanağının bulunmadığı ve yargısal sonuçlu kararlar veren bir hesap mahkemesi olduğu”** kabul edilmiştir.
- Sayıştay Kanununa göre Sayıştay'ın iki temel görevi bulunmaktadır. Birincisi, Sayıştay Kamu Kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemektedir. İkincisi, Sayıştay sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamaktadır. Sayıştay birinci görevi ile bir Yüksek Denetim Kurumu, ikinci görevi ile de bir hesap yargısı olarak yapılandırılmıştır.

Sayıştay-1

- Sayıştay Kanunu'nda Sayıştay'ın, kamuda hesap verme sorumluluğu ve mali saydamlık esasları çerçevesinde, kamu idarelerinin etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak çalışması ve kamu kaynaklarının öngörülen amaç, hedef, kanunlar ve diğer hukuki düzenlemelere uygun olarak elde edilmesi, muhafaza edilmesi ve kullanılması için Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetim yapmak, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve ayrıca kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmak üzere kurulduğu belirtilmiş, aynı yasada hesap yargılaması, kanunlarla belirlenen sorumluların hesap ve işlemlerinin mevzuata uygun olup olmadığının yargılama yoluyla kesin hükme bağlanması ve bununla ilgili kanun yolları olarak tanımlanmıştır. Kanunda Sayıştay Sayıştay Kanunu ve diğer kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve kesin hükme bağlama işlerini yaparken işlevsel ve kurumsal bağımsızlığı olan bir kurum olarak nitelendirilmiştir.
- Sayıştay mensupları, Sayıştay Başkanı, Daire başkanları ve üyeler, Sayıştay denetçileri, Başsavcı ve savcılar ve Yönetim mensupları olarak belirtilmiştir. Sayıştay mensuplarından yönetim mensupları dışındakiler yargı mensuplarının (hakim ve savcılar) özlük haklarına sahiptirler.
- Sayıştayın kuruluşuna dahil organları Başkanlık, Daireler, Genel Kurul, Temyiz Kurulu, Daireler Kurulu, Rapor Değerlendirme Kurulu, Yüksek Disiplin Kurulu, Meslek Mensupları Yükseltme ve Disiplin Kurulu, Denetim, Planlama ve Koordinasyon Kurulu ve Başsavcılık biçimindedir.
- Sayıştay Başkan ve üyelerinin hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakülteleri veya öğrenim itibarıyla bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından onanmış yurt içinde veya yurt dışındaki en az dört yıllık fakülte veya yüksekokulların birinden mezun olduktan sonra kamu idarelerinde en az onaltı yıl çalışmış olmaları gerekir.
- Sayıştay Başkanlığı için bu nitelikler ile birlikte; Sayıştay üyeliği, Bakanlık, Müsteşarlık veya valilik, Rektörlük, Başbakanlık ve bakanlıklar ile bağlı kuruluşların genel müdürlük veya başkanlık, Maliye Teftiş Kurulu ile Hesap Uzmanları Kurulu Başkanlığı, Başbakanlık ve bakanlıklar Teftiş Kurulu başkanlıkları, Düzenleyici ve Denetleyici Kurul başkanlıkları görevlerinde toplam bir yıl bulunmuş olmak gerekir.
- Sayıştay Üyeliği için ise sayılan nitelikler ile birlikte; sayıştay üyeliği dışında yukarıda belirtilen görevler ile müsteşar yardımcılığında, birinci sınıfa ayrılmak şartıyla Sayıştay denetçiliği, Sayıştay başsavcı veya savcılığında, Profesörlükte, Birinci sınıfa ayrılmak şartıyla idari veya adli yargı hakimliğinde veya savcılığında, Başbakanlık, bakanlıklar ve Hazine Müsteşarlığı merkez denetim elemanlığı görevlerinde toplam bir yıl bulunmuş olmak gerekir. Sayıştay dışından üye seçilenler, son görev yaptıkları idare ile ilgili işlere üç yıl süre ile bakamazlar.
- Sayıştay Başkanı, bu Kanunda yazılı niteliklere sahip isteklilerden belirlenecek iki aday arasından Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca gizli oyla seçilir. Görev süresinin dolmasından otuz gün önce veya makamın herhangi bir sebeple boşalmasından on gün sonra Sayıştay Başkanı seçimine başlanır ve seçime başlama tarihinden itibaren otuz gün içinde seçim sonuçlandırılır. Bu sürelerin hesabında, Meclisin ara verme veya tatilde bulunduğu günler dikkate alınmaz. Sayıştay Başkanı seçilebilmek için Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olmamak kaydıyla, toplantıya katılanların salt çoğunluğunun oyu aranır. Sayıştay Başkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Sayıştay Başkanı seçilebilir. Başkanın görev süresi yeni Başkan göreve başlayıncaya kadar devam eder. Görevi sona eren Başkan boş kadro şartı aranmaksızın Sayıştay üyesi olarak göreve devam eder, boşalan ilk üye kadrosu kendisine tahsis edilir ve en kıdemli üye sayılır.

Sayıştay-2

- Sayıştay Daire başkanları, Sayıştay Genel Kurulunca, en az üç yılını doldurmuş üyeler arasından gizli oy ve üye tamsayısının salt çoğunluğu ile seçilir. İlk üç oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, üçüncü oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır. Dördüncü oylamada en fazla oy alan üye daire başkanı seçilmiş olur. Daire başkanlarının görev süresi dört yıldır. Süresi dolan veya kendi isteği ile üyeliğe dönmüş olanlar yeniden seçilebilir. Seçim, görev süresinin bittiği tarihten, diğer sebeplerle boşalma halinde boşalmanın vuku bulduğu tarihten itibaren onbeş gün içinde yapılır. Çalışmaya ara verme müddeti bu sürenin hesabında dikkate alınmaz. Görevi sona eren daire başkanları, boş üye kadrosu şartı aranmaksızın üyeliğe dönerler. Bu durumda boşalan ilk üye kadrosu kendilerine tahsis edilir.
- Sayıştay Başkanlığı gibi Sayıştay üyeliği seçimleri de Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda yapılır. Sayıştay üyelerinin beşte üçü Sayıştay meslek mensuplarından, geriye kalanların en az yarısı Maliye Bakanlığı meslek mensuplarından olmak üzere Sayıştay Kanununda nitelikleri belirlenen diğer adaylar arasından seçilir. Üyeliklerde boşalma olması halinde daire başkanlığı kadroları da dahil olmak üzere boşalan kontenjan için seçim yapılır. Sayıştay Başkanlığı boşalan üyelik sayısının beşi bulunduğu tarihten itibaren yedi gün içinde başlamak üzere, Resmi Gazete ve diğer basın ve yayın organları aracılığıyla seçim için duyuru yapar. Başvurular Sayıştaya yapılır. Üye adaylığı için başvuru süresi, ilk duyuru tarihinden itibaren otuz gündür. Sayıştay Genel Kurulunca, Sayıştaya başvuranların sicilleri üzerinde yapılacak inceleme sonucunda, bu Kanunda yazılı niteliklere sahip oldukları anlaşılanlar arasından mevcut üye sayısının salt çoğunluğunun gizli oyu ile her boş yer için dörder aday seçilir. Aday seçimi, başvuru süresinin bitiminden itibaren otuz gün içerisinde sonuçlandırılır. Seçim sonuçları, seçilen adayların sicil özetleri ile birlikte Sayıştay Başkanlığınca seçimi takip eden üç iş günü içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulur. Otuz günlük sürede seçim tamamlanamadığı takdirde, Sayıştay Başkanlığı aday adaylıkları kabul edilmiş olanların tümünü, sicil özetleri ile birlikte kontenjan gruplarını da belirtmek suretiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar.
- Sayıştay Başsavcısı ve savcıları, Sayıştay Başkanının görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığınca yapılacak teklif üzerine ortak kararname ile atanırlar. Sayıştay Başsavcısının görev süresi dört yıldır. Süresi dolan Sayıştay Başsavcısı yeniden atanabilir. Görevi sona eren Sayıştay Başsavcısı boş kadro şartı aranmaksızın Sayıştay savcısı olarak görevine devam eder ve boşalan ilk savcı kadrosu kendisine tahsis edilir.
- Sayıştay Başsavcısı ve savcılarının aşağıdaki nitelikleri taşıması gerekir:
- Hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakülteleri veya Yükseköğretim Kurulu tarafından bunlara denkliği kabul edilen yurt içindeki veya yurt dışındaki en az dört yıllık fakülte veya yüksekokullardan birini bitirmiş olmak ve yüksek öğrenimden sonra mali, iktisadi veya hukuki konularla ilgili kamu hizmetinde en az onaltı yıl çalışmış olmak.
- Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde denetim elemanlığı, müşavir Hazine avukatlığı veya daire başkanlığı ve üstü görevlerde bulunmuş olmak.
- Başsavcı birinci sınıfa ayrılmış ve bu sınıfta dokuz yılını doldurmuş denetçinin sahip olduğu haklardan yararlanır. Savcıların intibaklarında Sayıştay dışındaki hizmet sürelerinin üçte ikisi dikkate alınır. Başsavcı ve savcılar; aylık, ödenek, mali, sosyal, emeklilik ve diğer hakları ile disiplin, ceza kovuşturması, sicil ve teminatları bakımından kendi derece ve kıdemindeki denetçiler hakkındaki hükümlere tabidir.

Sayıştay-3

- Sayıştayda ayrıca denetçiler ve denetçi yardımcıları bulunur. Denetçiliğe denetçi yardımcılığından yükselir.
- Sayıştayda yönetim işleri Sayıştay Başkanının teklifi ve Sayıştay Genel Kurulunun kararı ile kurulacak birimler ve burada 657 sayılı kanuna göre görevlendirilen personel tarafından yürütülür.
- **Sayıştay Daireleri** bir başkan ile altı üyeden kurulu birer hesap mahkemesidir. Daireler, bir başkan ve dört üye ile toplanır, hüküm ve kararlar oy çokluğuyla verilir. Daireler;
  - a) Hesap mahkemesi olarak sorumluların hesap ve işlemlerine ilişkin düzenlenen yargılamaya esas raporlarda yer alan kamu zararına ilişkin hususları hükme bağlar.
  - b) Denetim raporları hakkında görüş bildirir.
  - c) Sayıştay Başkanı tarafından görüşülmesi istenilen konular hakkında görüş bildirir veya karar verir.
- Denetim raporlarının dairelerde görüşülmesi sırasında ilgili grup başkanı veya raporu düzenleyen denetçi katılarak görüşünü açıklar. Ayrıca ilgili kamu idaresinin üst yöneticisi veya görevlendireceği yardımcısı açıklamalarda bulunmak üzere çağrılabilir.
- Yargılamaya esas raporların görüşülmesi sırasında açıklamalarda bulunmak üzere ilgili grup başkanı, raporu düzenleyen denetçi, sorumlular ve ahizler çağrılabilir.
- Daire başkanlığının boşalması, daire başkanının izinli veya özürlü olması halinde en kıdemli üye daire başkanlığına vekalet eder. Kıdemde esas, üyeliğe seçilmez.
- **Temyiz Kurulu;** Sayıştay Genel Kurulunca, Rapor Değerlendirme Kuruluna seçilenler dışında kalan daire başkanları ile üyeler arasından dört yıl için seçilecek dört daire başkanı ve her daireden seçilecek ikişer üyenin katılımı ile kurulur. Her yıl Kurul üyelerinin dörtte biri yenilenir. Üyeliği sona erenler dört yıl geçmeden tekrar seçilemez. Kurula en kıdemli daire başkanı başkanlık eder.
- Kurul üye tamsayısının en az üçte ikisi ile toplanır. Kanuni izin ve boş üyelik sebebiyle toplantı yeter sayısının sağlanamadığı hallerde, dairelerden Kurula seçilmiş bulunan üye sayısını aşmamak ve o toplantıya münhasır olmak kaydıyla Kurul Başkanı tarafından katılmayan üyelerin yerine her daireden bir üyeyi aşmamak koşuluyla kıdem esasına göre yeter sayıyı sağlayacak kadar üye toplantıya davet edilebilir. Kurul, mevcudun salt çoğunluğu ile karar verir. Oyların eşitliği halinde Başkanın bulunduğu taraf çoğunluğu sağlamış sayılır. Kararı temyiz edilen daire başkan ve üyelerinin oy hakkı yoktur. Savcı, duruşmalı oturumlarda doğrudan, diğer oturumlarda ise Kurulun daveti üzerine toplantıya katılarak görüşünü açıklar.
- Temyiz Kurulu Sayıştay dairelerince verilen ilamların son hüküm merciidir.

Sayıştay-4

• **Yargılamaya esas rapor**

Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin hesap ve işlemlerinin denetimi sırasında denetçiler tarafından kamu zararına yol açan bir husus tespit edildiğinde sorumluların savunmaları alınarak mali yıl sonu itibariyle yargılamaya esas rapor düzenlenir. Sayıştay Kanunu Madde 6/IV uyarınca düzenlenen yargılamaya esas raporlar için ise mali yıl sonu beklenmez. Yargılamaya esas raporun düzenlenmesinde, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde cevap vermeyen sorumluların savunmaları dikkate alınmaz. Yargılamaya esas raporlar eki belgelerle birlikte Başkanlığa sunulur. Başkanlık bu raporları en geç onbeş gün içinde hesap yargılamasının yapılacağı daireye gönderir.

• **Yargılamaya esas raporların dairelerce incelenmesi ve hükme bağlanması**

Daire başkanları dairelerine verilen yargılamaya esas raporlar hakkında başsavcılığın yazılı düşüncesini alır.

Daire başkanı başsavcılığın yazılı düşüncesini içeren yargılamaya esas raporu düşüncesini bildirmesi için üyelere birine verir. Üye kendisine verilen yargılamaya esas rapor üzerinde gerekli incelemeyi yapar ve yazılı düşüncesi ile birlikte daire başkanlığına geri verir ve raporda konu edilen hesap ve işlemlerin yargılanmasına başlanır.

Hesap yargılaması sırasında savcı da hazır bulunur ve görüşünü açıklar.

• **Hüküm ve tutanaklar**

Daireler tarafından yapılan hesap yargılaması sonucunda; hesap ve işlemlerin yasal düzenlemelere uygunluğuna veya kamu zararının sorumlulardan tazminine hükmedilir. Bu hükümler dışında, gerekli görülen hususların ilgili mercilere bildirilmesine karar verilebilir.

Verilen hüküm ve kararlar gerekçeli olarak tutanağa bağlanır ve daire başkanı ve üyeler tarafından imzalanır.

Hesap yargılaması sırasında, mahkemelere veya yürütülen bir soruşturma için ilgili idari mercilere verilmiş olması nedeniyle belgeleri bulunmayan hesap yargılamasına konu olan bir işleme ilişkin bilgi ve belgelerin yeterli görülmemesi ve kovuşturma veya soruşturma sonucunun beklenmesine gerek görülün hallerde, bu hususlara ilişkin hesap ve işlemlerin yargılanması durdurularak, hüküm dışı bırakılabilir. Hüküm dışı bırakılan hususlara ilişkin noksanlıklar giderildikten sonra bu hesap ve işlemlerin yargılanmasına devam edilir.

• **İlamlar**

İlamlar gerekçeli olarak düzenlenir. İlamlardan ikişer nüshası daire başkanı ve üyeler tarafından imza edildikten sonra imzalı nüshalardan biri dairede alıkonulur, diğeri ve imzasız nüshaları rapor dosyası ile birlikte Sayıştay Başkanlığına verilir. Sayıştay Başkanı veya görevlendireceği kişiler tarafından Sayıştay mührü ile mühürlenip imza edildikten sonra hesap yargılamasını yapan daire başkan ve üyeleri tarafından imzalanan nüsha Başkanlıkça saklanır.

İlamlarda; Daire ve karar numarası, ilgili kamu idaresinin adı ve denetim dönemi, Raporu düzenleyen denetçinin, savcının ve ilamı yazan raportörün ad ve soyadları, Sorumluların ve varsa vekil veya temsilcilerinin ad ve soyadları ile unvan ve adresleri, Denetçinin rapora konu ettiği hususların ve dayandığı hukuki sebeplerin özeti, savcının düşüncesi, istem sonucu ve sorumluların savunmalarının özeti, Duruşma yapıp yapılmadığı, yapılmış ise hazır bulunanların ad ve soyadları, Kararın hukuki dayanakları ile gerekçesi, tazmin hükmolunan hallerde tazmin miktarı ve uygulanacak faizin başlangıç tarihi, Tahsil edilmek suretiyle ilişkisi giderilmiş hususlar ve ahizleri ile tahsilat miktarları, Sorgu üzerine tahsil edilmiş olan miktarların yersiz tahsil edildiğine karar verilmesi durumunda, tahsilata ilişkin belgelerin tarih ve numarası, sorumluların ve ahizlerin ad ve soyadları ile iade gerekçesi, Hüküm dışı bırakılan hususlar, Kararın tarihi ve oybirliği veya oy çokluğu ile verilmiş olduğu ve varsa muhalefet şerhi, Hesap yargılamasını yapan daire başkan ve üyelerinin ad ve soyadları ile imzaları yer alır.

Sayıştay ilamları; sorumlulara, sorumluların bağlı olduğu kamu idarelerine, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri için Maliye Bakanlığına, ilgili muhasebe birimine ve başsavcılığa tebliğ edilir.

Sayıştay ilamları kesinleştikten sonra doksan gün içerisinde yerine getirilir. İlam hükümlerinin yerine getirilmesinden, ilamların gönderildiği kamu idarelerinin üst yöneticileri sorumludur. İlamlarda gösterilen tazmin miktarı hüküm tarihinden itibaren kanuni faize tabi tutularak, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre tahsil olunur.

Sayıştay-5

- Sayıştay ilamlarına karşı temyiz, yargılamanın iadesi ve karar düzeltilmesi olağan ve olağanüstü kanun yollarına başvurulabilir.
- **Temyiz**
- Sayıştay dairelerince verilen ilamlar Sayıştay Temyiz Kurulunda temyiz olunur. Bu Kurulca verilen kararlar kural olarak kesindir.
- **Karar düzeltilmesi**
- Sayıştay Temyiz Kurulu kararları hakkında, ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde bir defaya mahsus olmak bazı sebeplerle karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler. Karar düzeltilmesi istem ve incelenmesi temyiz şekil ve usulleri dairesinde yürütülür. Temyiz Kurulu, karar düzeltilmesi isteminde ileri sürülen sebeplerle bağlıdır. Karar düzeltilmesi istemi, kesin hükmün yerine getirilmesine engel değildir. Verilen karar, ilgililere tebliğ edilir.
- **Yargılamanın iadesi**
- Olağanüstü bir kanun yolu olarak gerekli sebepler mevcut ise kesin ilamlara karşı ilgililer tarafından yargılamanın iadesi istenebileceği gibi Sayıştay dairelerince de doğrudan doğruya buna karar verilebilir. Yargılamanın iadesi isteminde bulunmak ilamın icrasını alıkoymaz. Yargılamanın iadesi dilekçesini inceleyen daire gerekli gördüğü takdirde, kanunen geçerli teminat karşılığında, icranın geciktirilmesine karar verebilir. Yargılamanın iadesi istemi, hükmü veren dairece incelenir ve ilk olarak yargılamanın iadesi talebinin kabulüne veya reddine karar verilir. Kabul kararı verilmesi halinde iade edilen hususlarla sınırlı olmak üzere hesap yargılaması yapılır. Türkiye Büyük Millet Meclisince kesin hesap kanunu tasarisının karara bağlanmış olması şahıs borçlarına etkili değildir.
- **İçtihatların birleştirilmesi**
- İşin gereği ve ibraz edilen belgelerin mahiyeti bir olduğu halde aynı konu hakkında dairelerce veya Temyiz Kurulunca verilen ilamlar birbirine aykırı ise Sayıştay Başkanı bu ilamları içtihatların birleştirilmesi için Genel Kurula gönderir. Sayıştay Başkanı birleşmiş içtihadın değiştirilmesi için de istemde bulunabilir. İçtihatların birleştirilmesi veya değiştirilmesi kararları Resmi Gazetede yayımlanır. Bu kararlara Sayıştay daire ve kurulları ile kamu idareleri ve sorumlular uymak zorundadır.
- Vergi, benzeri mali yükümlülükler ve ödevler hakkında Danıştay ile Sayıştayın kesinleşmiş kararları arasındaki uyuşmazlıklarda, ilgililerin başvuruları üzerine Sayıştay kararı yargılamanın iadesi yoluyla görüşülerek uyuşmazlık Danıştay kararı doğrultusunda giderilir. Uyuşmazlığın bulunmadığı hakkındaki Sayıştay kararına karşı ilgililerce Danıştaya başvurulduğu takdirde, bu hususa ilişkin Danıştay kararına uyulur. Uyuşmazlığın mevcut olmadığı tespit edilinceye kadar Sayıştay ilamının yerine getirilmesi durdurulur.

SEÇİM YARGISI

Seçim yargısı

- Seçim, kendilerine memuriyet, temsil yetkisi veya bir vekalet verilecek, kanuni şartlara uygun kişilerin, bir kısım veya bütün vatandaşlar tarafından tercih ve tespit edilmesi işlemi olarak tanımlanır. Tayin etme, atama işleminin zıddı olan seçim toplu bir iradenin birden fazla aday arasında tercihte bulunması anlamına gelen demokratik bir yöntemdir. Seçim yönteminden yararlanılarak yasama ve yürütme ile bazen de yargı organlarının üyeleri belirlenir.
Devlet organlarının oluşumunu belirleyen ve devlet ile hükümeti otoritesine meşruluk sağlayan seçimlerin adil ve özgür bir ortamda bu alanda getirilmiş hukuk kuralları uyarınca yapılması gerekir.
- Seçim işleri ve sonuçlarının bağımsız yargı denetimine tabi tutulması esastır. Seçimlerin seçim hukukuna dair getirilmiş düzenlemeler uyarınca bağımsız yargı organlarınc denetlenmesi faaliyeti seçim yargısı adını alır.
- Türkiye’de seçim yargısı en üst düzeyde Ankara’da bulunan Yüksek Seçim Kurulu, il düzeyinde İl Seçim Kurulları ile ilçe düzeyinde de İlçe Seçim Kurulları (*tam bir yargı merci değildir!*) tarafından yerine getirilir.
- Seçim yargısı ülke düzeyinde seçimlerin hukuki bir düzen içinde yapılmasını sağlar, seçim sonuçları hakkında şikayet ve itirazları aşağıdan yukarı doğru kurullar halinde karara bağlar.
- Seçimlerin başlangıcından sonuna kadar düzen içinde geçmesi, seçimlerin adalet ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemlerin yapılması ve yaptırılması, seçim süresince ve seçimden sonra seçimlerle ilgili bütün şikayet, itiraz ve yolsuzlukları incelenmesi, kesin karara bağlanması seçim yargısının görev ve yetkilerindedir. Seçim yargısı bu görevleri il çe seçim çevresi ve özellikle il seçim çevresi ile ülke düzeyinde yerine getirir.
- Seçim sonuçları hakkında kanunla tespit edilmiş şikayet ve itirazlar seçim kurullarına aşağıdan yukarı doğru yapılır.

Yüksek Seçim Kurulu-AY

- Anayasanın «*Seçimlerin genel yönetim ve denetimi*» başlıklı **79. maddesinde** seçimlerin, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılacağı, seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikayet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını ve Cumhurbaşkanlığı seçim tutanaklarını kabul etme görevinin Yüksek Seçim Kuruluna ait olduğu, Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamayacağı, Yüksek Seçim Kurulunun ve diğer seçim kurullarının görev ve yetkileri kanunla düzenleneceği (**7062 sayılı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun**), Yüksek Seçim Kurulunun yedi asıl ve dört yedek üyeden oluştuğu, üyelerin altısının Yargıtay, beşinin Danıştay Genel Kurullarınca kendi üyeleri arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğunun gizli oyu ile seçileceği, bu üyelerin salt çoğunluk ve gizli oyla aralarından bir başkan ve bir başkanvekili seçecekleri, Yüksek Seçim Kuruluna Yargıtay ve Danıştaydan seçilmiş üyeler arasından ad çekme ile ikişer yedek üye ayrılacağı, Yüksek Seçim Kurulu Başkanı ve Başkanvekilinin ad çekmeye girmeyeceği, Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halkoyuna sunulması, Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi işlemlerinin genel yönetim ve denetimi de milletvekili seçimlerinde uygulanan hükümlere göre olacağı hükme bağlanmıştır.

Yüksek Seçim Kurulu-1

- Seçim Yargısı ve YSK başta seçim yargı mercileri 7062 sayılı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile düzenlenmiştir.
- Kanunda YSK'nın görevlerini yerine getirirken ve yetkilerini kullanırken bağımsız ve tarafsız bir kurum olduğu, hiçbir organ, makam, merci veya kişinin Kurula emir ve talimat veremeyeceği belirtilmiştir.
- YSK, yedi asıl ve dört yedek üyeden oluşur. YSK üyelerinin altısı Yargıtay, beşi Danıştay Genel Kurullarınca kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üye tamsayılarının salt çoğunluğuyla seçilir.
- Üyelerin görev süresi altı yıldır. Süresi biten üye yeniden seçilebilir.
- Başkan ve Başkanvekili, Kurul üyeleri arasından gizli oyla ve üye tamsayısının salt çoğunluğuyla seçilir.
- Başkan ve Başkanvekili seçimi yapıldıktan sonra, Yargıtay ve Danıştaydan seçilmiş üyeler arasından ad çekme ile ikişer yedek üye belirlenir. Başkan ve Başkanvekili ad çekmeye girmezler.
- Kurulun görev süresi biten üyeleri yerine, yenilerinin belirlenmesi için üç yılda bir ocak ayının ikinci yarısında seçim yapılır ve üyelerin görev süresi, seçilme tarihlerine bakılmaksızın bu ayın son gününden itibaren hesaplanır. Yeni üyelerin tamamının seçilmelerine kadar eski üyeler görevlerine devam ederler. Her yenileme seçiminden sonra yukarıda öngörülen usule göre yedek üyeler belirlenir.
- Başkan veya Başkanvekilinin Kurul üyeliğinden ayrılmadan görevlerini bırakmaları hâlinde, bu görevler için seçim yapılır. Başkan veya Başkanvekilliğinden ayrılan üye, bu göreve yeni seçilen üyenin yerini alır.
- Başkan veya Başkanvekilinin Kurul üyeliğinden ayrılmış olması durumunda önce üye seçimi yapılır. Seçilen yeni üyenin de katılımıyla Başkan veya Başkanvekili seçimi yapıldıktan sonra, bu seçimin sonucuna ve yukarıda belirtilen esasa göre yeni üyenin yeri belirlenir.
- Kurul üyelerinin görev süresi dolmadan herhangi bir sebeple üyeliklerinin sona ermesi hâlinde, bu üyelerin yerine yeni üye seçimi yapılır. Yeni seçilen üye, yerine seçildiği Başkan, Başkanvekili veya üyenin görev süresini tamamlar.
- Başkan ve Başkanvekili, görevleri süresince; üyeler ise ihtiyaç duyulması hâlinde Kurulca belirlenen süre zarfında kurumlarından izinli sayılırlar. Ancak kurumlarındaki aylık, ödenek ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer özlük haklarından aynen yararlanmaya devam ederler.
- Kurul, kararlarını salt çoğunlukla verir. Oyların eşitliği hâlinde Başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verilmiş olur. Kurulun prensip kararları on beş gün içerisinde Resmî Gazete'de yayımlanır; seçime ilişkin diğer kararları ise Kurulun resmî internet sitesinde yayımlanır.

Yüksek Seçim Kurulu-2

- YSK'nın görev ve yetkileri şunlardır:
  - a) Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğüyle ilgili bütün işlemleri yapmak veya yaptırmak, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları incelemek ve kesin olarak karara bağlamak.
  - b) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını kabul etmek.
  - c) Cumhurbaşkanı seçimi tutanaklarını kabul etmek ve seçilen Cumhurbaşkanı adına seçildiğine dair tutanak düzenlemek.
  - ç) Seçmen kütüğünün oluşturulması, güncellenmesi, yönetilmesi ve denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemek.
  - d) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin konular ile görev, yetki ve sorumluluk alanına giren hususlarda prensip kararları almak ve diğer düzenlemeleri yapmak.
  - e) Seçim sürecinde, seçmenlerin hak ve yükümlülükleri ile seçim iş ve işlemlerinin anlatılması amacıyla radyo ve televizyonlarda zorunlu yayın kapsamında yayınlanmak üzere tanıtım programları hazırlamak veya hazırlatmak.
  - f) Seçmen kütüğünün önemi ve düzenlenme yöntemleri ile seçmenlerin görev ve sorumlulukları hakkında tanıtım programlarıyla vatandaşları bilgilendirmek.
  - g) Engelli seçmenlerin oy kullanmalarını kolaylaştıracak her türlü tedbiri almak.
  - ğ) Yurt dışındaki seçmenlerin oy kullanmalarını kolaylaştıracak tedbirleri almak.
  - h) Görev alanıyla ilgili konularda yurt içinde ve yurt dışında bulunan kuruluşlarla iş birliği yapmak.
  - ı) Anayasa ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek.
- YSK teşkilatı, merkez ve taşra birimlerinden oluşur.
- Merkez teşkilatı; Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü, Seçim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, İnsan Kaynakları Dairesi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı ve Özel Kalem Müdürlüğünden oluşur.
- Taşra teşkilatı; ilçe ve yurt dışı ilçe seçim kurullarına bağlı seçim müdürlüklerinden oluşur. Kurul, gerekli görülen illerde, il seçim kuruluna bağlı seçim müdürlüğü kurabilir.

Yüksek Seçim Kurulu-3

YÜKSEK SEÇİM KURULU

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun seçim kurulları başlıklı 10 maddesine göre Ankara'da bir yüksek seçim kurulu, her seçim çevresinde bir il seçim kurulu, her ilçede bir ilçe seçim kurulu ve seçim bölgelerine konulacak her sandık için bir sandık kurulu bulunur. Yurt dışında bulunan vatandaşların oy kullanmalarıyla ilgili seçim işlerini yönetmek üzere Ankara İl Seçim Kuruluna bağlı Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu oluşturulur. İhtiyaç duyulması halinde birden fazla yurt dışı ilçe seçim kurulu teşkil edilebilir. İl merkezlerinde, ayrıca bir merkez ilçe seçim kurulu teşkil olunur. Son nüfus sayımına göre nüfusu 200.000'i aşan ilçelerde, köy ve mahalle sınırları (seçim bölgeleri) esas alınarak ve mümkün olduğu nispette nüfus sayısında eşitlik gözetilerek; birden fazla ilçe seçim kurulu teşkil edilir. İl belediyeleri ile ilçe belediyeleri dışında; ilçe dahilindeki (merkez ilçe dahil) diğer belediyeler; bölünme yapılmaksızın, mahalleleri ile birlikte bir bütün olarak ilçe seçim kurullarından birine bağlanır.

Yasanın 14. maddesinde YSK'nın görev ve yetkileri arasında

❖ İl ve ilçe seçim kurullarının teşekkülünü sağlamak, İl seçim kurullarının teşekkülüne, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılacak itirazları, oy verme gününden önce ve itiraz konusunun gerektirdiği süratle, kesin karara bağlamak,

❖ Adaylığa ait itirazlar hakkında 298 sayılı Kanun ve özel kanunları gereğince kesin karar vermek,

❖ İl seçim kurullarınca, oy verme günü işlemleri hakkında verilmiş olan kararlara karşı yapılan itirazları derhal inceleyip kesin karara bağlamak,

❖ İl seçim kurullarınca düzenlenen tutanaklara karşı yapılan itirazları inceleyip kesin karara bağlamak,

❖ Seçimlerden sonra, kendisine süresi içinde yapılan, seçimin sonucuna müessir olacak ve o çevre seçiminin veya seçilenlerden bir veya birkaçının tutanağının iptalini gerektirecek mahiyette itirazları, altkurullara yapılan itirazların silsilesine ve sürelerine uygunluğunu araştırmaksızın inceleyip kesin karara bağlamak

da sayılmıştır. Bunlar yargısal nitelikte görev ve yetkilerdir.

Yüksek Seçim Kurulu-4

İL SEÇİM KURULU

- 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 15. maddesinde İl Seçim Kurulu düzenlenmiştir.
- İl seçim kurulu, iki yılda bir ocak ayının son haftasında, il merkezinde görev yapan en kıdemli hâkimin başkanlığında merkez ilçe seçim kurulu başkanlarından sonra gelen en kıdemli iki üyeden oluşur. Kurulun, hâkimlerden iki de yedek üyesi vardır. Bu suretle kurulan il seçim kurulu iki yıl süre ile görev yapar. Hâkimlerin kıdemi, 24.2.1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 15 inci maddesine göre belirlenir. Ancak, bu kıdemin belirlenmesinde, kınama veya daha ağır disiplin cezası almış olanlar diğerlerinden kıdemsiz sayılırlar.
- İl seçim kurulu başkanlığı ile asıl ve yedek üyeliklerini ve ilçe seçim kurulu başkanlığını yapacak olan hâkimlerden biri, herhangi bir sebeple bu görevi yapamaz ve o yerde bu görevi yapabilecek başka bir hâkim de bulunmazsa, o yerin bağlı olduğu ağır ceza mahkemesinin yargı çevresi içerisinde bulunan ve görevinden ayrılmasında sakınca görülmeyen bir hâkime, merciince bu yetki verilir.
- Eksiklerin, ağır ceza çevresi içerisindeki hâkimlerden tamamlanmasına imkân bulunmayan hâllerde, bu ağır ceza merkezine en yakın ağır ceza mahkemelerinin yargı çevresi içerisindeki hâkimlerden biri, yukarıdaki usûle göre yetki verilerek gönderilir.
- Bu suretle kendisine yetki verilen hâkimin gelip görevine başlamasına kadar seçim kurulu başkanlığını, kurulun kendi arasından gizli oyla seçeceği bir üye yapar.
- İl seçim kurulunun başlıca görev ve yetkileri arasında ilçe seçim kurullarının teşekkülüne, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyerek derhal karara bağlamak sayılmıştır. İl seçim kurulu kararları kesin değildir, YSK denetimine tabidir.

Yüksek Seçim Kurulu-5

İLÇE SEÇİM KURULU

- 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 18. maddesinde İlçe Seçim Kurulu düzenlenmiştir.
- İlçe seçim kurulu, iki yılda bir ocak ayının son haftasında, bir başkan ile altı asıl ve altı yedek üyeden kurulur ve iki yıl süre ile görev yapar. İlçedeki en kıdemli hâkim kurulun başkanıdır. Bu kurul asıl üyeleriyle toplanır. Bir asıl üyenin katılmadığı toplantıya, öncelikle o üyenin yedeği çağırılır.
- İl merkezlerinde kurulacak merkez ilçe seçim kurullarına, il seçim kurullarına başkanlık edecek hâkimden sonra gelen en kıdemli hâkim başkanlık eder.
- Seçmen sayısı 25 000'i aşan ilçelerde seçim evrakının dağıtım ve toplanması sandık kurul başkanları ve en az bir üyenin eğitimi ile sandık kurullarından sonuçların alınması ve birleştirilerek bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna teslim görevini niyabeten yerine getirmek amacıyla geçici ilçe seçim kurulları oluşturulabilir. Bu kurullar bir başkanla altı üyeden oluşur. İl ve ilçe seçim kurullarında görev almış hâkimlerden sonra gelen en kıdemli hâkimler bu kurullara başkanlık eder. Kurulun iki üyesi kurul başkanınca kamu görevlileri arasından belirlenir. Dört üye ise dört yedeği ile birlikte 19 uncu madde esaslarına göre siyasî partilerden alınır. Bu kurulların çalışma usûl ve esasları, kurulacağı ilçeler ile sayısı ve görev süresi Yüksek Seçim Kurulu tarafından kararlaştırılır.
- Hâkimlerin kıdemi 2802 sayılı Kanununun 15 inci maddesine göre belirlenir. Ancak, bu kıdemin belirlenmesinde, kınama veya daha ağır disiplin cezası almış olanlar diğerlerinden kıdemsiz sayılırlar.
- Hakim olan başkanın aksine ilçe seçim kurulunun dört asıl ve dört yedek üyesi siyasi partilerden alınır. Dolayısı ile ilçe seçim kurulu tam bir yargı mercii değildir.
- İlçe seçim kurulunun görev ve yetkileri arasında sandık kurullarının teşekküllerine, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılan itirazları inceliyerek karara bağlamak da bulunur. Ancak bu kararlar kesin değildir İl Seçim Kurulunun denetimine tabidir.

Ders sonu

**iyi
haftalar!**

